

In memoriam Johan van den Steen (1929 - 1996).

Johan van den Steen was een ervaren kenner van vogels en planten. Zijn verdiensten op gebied van natuuronderzoek kwamen zowel Nederland als België ten goede. Zijn bijdragen voor Nederland zullen verbonden blijven met het tot stand komen van het Natuureservaat 'Canisvliet'. Jo wist hardnekkig te verhinderen dat deze unieke kreek en haar omgeving zouden worden opgespoten met baggerspecie die vrijkwam bij de verbreding van het kanaal Gent-Terneuzen. Hij was levenslang conservator van 'Canisvliet' en schreef een uitvoerig ornithologisch en botanisch overzicht van dit gebied (Vogelwacht Oost-Zeeuwsch-Vlaanderen, 1977), samen met J. Verloove Bovendien schreef hij jaarlijks een uitvoerig rapport over het wel en wee van dit reservaat dat door hem tot stand was gekomen.

Jo van den Steen observeerde op 30 mei 1957 voor de eerste keer in Nederland een Poelruiter *Tringa stagnatilis* aan de voormalige kreek van Philippine. Hiervan gaf hij ook een uitvoerige beschrijving in 'De Wielewaal' 1957, 23: 244-245. Later volgde nog een eerste broedgeval voor Nederland van de Cetti's zanger *Cettia cetti* in Canisvliet in 1976 ('Limosa', 1977, 50: 61-62), nadat deze door hem op dezelfde plaats als een vermoedelijke broedvogel werd aangetekend in 1974 en 1975 ('Limosa' 1975, 48: 211-212).

Woonachtig in Gent, was hij zeer begaan met de avifauna van deze streek, die hij tot zijn ergernis, snel zag veranderen door de massale opkomst van nieuwe industriële vestigingen aan het kanaal Gent-Terneuzen. Na een eerste poging om een zo volledig mogelijk ornithologisch overzicht te verkrijgen van deze streek in 1977, (samen met R. Pietraszko en G. Van Avermaet (Broeder Simeon), uitgave 'De Wielewaal') en een Avifauna Gids in 1979 (samen met de Vogelwerkgroep Gent, waarvan hij voorzitter was) schreef hij in 1985 de definitieve versie van de 'Avifauna van het gewest Gent en de Kanaalzone' (Vogelwerkgroep De Wielewaal, Gent, 327 blz). In dit boek werden alle vogelsoorten die in deze streek waren geobserveerd tot in het detail uitgepluisd. Het veldwerk van Jo wordt thans nauwlettend verder uitgebreid door de bekwame ecoloog-veldornitholoog Franklin Tombeur.

Jarenlang was Jo van den Steen werkend lid van het Belgisch Avifaunistisch Homologatiecomité waarvan hij in 1985 voorzitter-secretaris werd. Er verschenen 11 rapporten van zijn hand (van het 14e rapport 'Oriolus' 52, 1986: 71-75 tot en met het 24ste, 'Oriolus', 60, 1994: 56-62) over de zeldzame vogels die in ons land jaarlijks waren vastgesteld. Zij werden deels opgesteld met Paul Herroelen (1926-2007), Gunther De Smet en Paul Van Sanden. Deze verslagen vonden weerklank in het standaardwerk van U.N. Glutz von Blotzheim en K.M.Bauer, 'Handbuch der Vögel Mitteleuropas' (1966-1997). De naam van Johan van den Steen werd hier vele keren geciteerd in de delen over de zangvogels.

Jo Van den Steen werkte gedurende zijn gehele beroepsloopbaan als griffier en later als hoofdgriffier aan het Hof van Beroep van Gent. In zijn vrije tijd beoefende hij tevens waterpolo bij de Gentse Zwemvereniging en al vlug werd hij in deze sport internationaal beroemd. Zoals destijds in de dagbladen te lezen stond voelde Jo zich "evengoed thuis bij de vissen in het water als bij de vogels in de lucht" en werd hij alom gevreesd voor zijn "ongenaakbaar keihard schot". Met het Internationaal Belgisch waterpoloteam, waarvan hij gedurende meerdere jaren kapitein was, maakte hij drie Olympiades mee (1952, 1960 en

1964) en vier keer de Europese Kampioenschappen (1954, 1958, 1962, 1966). Hij werd in 1964 Laureaat van de Sportverdienste van de stad Gent en ereburger van de stad Sas van Gent voor zijn verdiensten in de redding van 'Canisvliet' en zijn uitzonderlijke sportprestaties.

Eerder verscheen een lijst van de voornaamste publicaties van Johan van den Steen in "Oriolus" 62, 1966, p. 32.

Geraadpleegde literatuur

Tombeur, F. (1996). In memoriam Johan van den Steen. Het Vogeljaar 22: 85-86

Tombeur, F. (2012). Archiefbeschrijving van den Steen – Tombeur (1954-2012). Archief bewaard bij SOVON, 3 blz.

Van Impe, J. (1966). In memoriam Johan van den Steen (1929-1996). Oriolus 62: 31-32.